

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 25.06.1979, sp. zn. 1 Cz 85/79, ECLI:CZ:NS:1979:1.CZ.85.1979.1

Číslo: 11/1982

Právní věta: Nárok na náhradu škody proti organizácii podľa ustanovení Zákonníka práce /1/ o odškodňovaní pracovných úrazov ako aj nárok na náhradu škody z tej istej škodnej udalosti proti tomu, kto za ňu zodpovedá podľa ustanovení Občianskeho zákonníka /2/ o zodpovednosti za škodu /3/, možno uplatniť na súde jednou žalobou. Súd tu nemôže uložiť žalovaným povinnosť zaplatiť náhradu škody spoločne a nerozdielne; môže však vysloviť, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného. /4/

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 25.06.1979

Spisová značka: 1 Cz 85/79

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Náhrada škody v pracovním právu, Rozhodnutí soudu

Předpisy: 40/1964 Sb. § 420
§ 438 65/1965 Sb. § 190

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobca sa domáhal náhrady škody, ktorú utrpel pri výkone svojej funkcie predsedu osvetovej rady tým, že ho žalovaný A. Š. udrel do hlavy tak, že sa žalobca stal invalidným. Voči zároveň žalovanému čs. štátu - MNV v D. uplatnil žalobca svoj nárok na náhradu škody podľa ustanovení § 190 a nasl. Zák. práce, keďže do funkcie, pri výkone ktorej utrpel úraz, bol vymenovaný rozhodnutím rady MNV v D. Zodpovednosť žalovaného A. Š., ktorý bol za ublíženie na zdraví žalobcovi právoplatne odsúdený v trestnom konaní súdnom, odôvodnil žalobca ustanovením § 420 ods. 1 O. z.

Okresný súd v Trnave rozsudkom zaviazal obidvoch žalovaných, aby žalobcovi zaplatili spoločne a nerozdielne 70 174,60 Kčs s úrokmi a aby mu platili od 1. 1. 1977 na náhradu straty na zárobku mesačne po 442,- Kčs.

Krajský súd v Bratislave, rozhodujúc o dovolaní žalobcu a žalovaného A. Š., zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a zaviazal žalovaných, aby spoločne zaplatili žalobcovi Kčs 72 208,60 s úrokmi a aby mu platili ďalej po 642,- Kčs mesačne.

Proti tomuto odvolaciemu rozsudku súdu podal generálny prokurátor SSR sťažnosť pre porušenie

zákona. Poukazoval na to, že nárok uplatnený v žalobe je krytý dvoma zodpovednostnými skutkovými podstatami patriacimi do právnych sfér, z ktorých jedna je upravená Zákonníkom práce, kým druhá Občianskym zákonníkom. Poškodený má na výber, či bude uplatňovať svoje právo voči organizácii podľa pracovnoprávných predpisov o zodpovednosti za pracovný úraz, a či voči občanovi, ktorý škodu spôsobil porušením právnej povinnosti a zodpovedá za ňu podľa ustanovenia § 420 ods. 1 O. z. Možnosť výberu poškodeného uplatňovať náhradu škody podľa zmiených zákonníkov však neznamena, že môže obstať vedľa seba súčasne spoločná zodpovednosť obidvoch subjektov. Ustanovenie § 179 ods. 5 Zák. práce vylučuje solidárnu zodpovednosť; toto ustanovenie sa týka zodpovednosti viacerých pracovníkov podľa Zákonníka práce a nerieši výslovne prípady stretu zodpovednosti podľa pracovnoprávných a občianskoprávných predpisov. Ide tu však o špeciálnu právnu úpravu a preto jej zásada nemôže byť upustená, keď dôjde k súbežnej zodpovednosti ďalšej osoby podľa Občianskeho zákonníka. Vylučuje sa tu totiž vyslovenie solidarity, ktorú vo výnimočných prípadoch pripúšťa ustanovenie § 438 O. z. v občianskoprávných vzťahoch. Tejto zásade zodpovedá aj ustanovenie § 201 ods. 1 Zák. práce, podľa ktorého organizácia, ktorá nahradila poškodenému škodu, má nárok na náhradu voči tomu, kto poškodenému za takúto škodu zodpovedá podľa Občianskeho zákonníka, a to v rozsahu zodpovedajúcom miere tejto zodpovednosti voči poškodenému, pokiaľ nebolo vopred dohodnuté inak. Mal teda v tejto veci odvolací súd napraviť pochybenie súdu prvého stupňa spočívajúce v tom, že spoločne a nerozdielne zaviazal oboch žalovaných zaplatiť náhradu škody občanovi.

Najvyšší súd SSR prejednal podanú sťažnosť pre porušenie zákona a rozhodol tak, že uvedeným rozhodnutím odvolacieho súdu bol porušený zákon, aj keď sťažnosť pre porušenie zákona posúdil iba čiastočne opodstatnenú.

Z odôvodnenia:

Tak Občiansky zákonník (zákon č. 40/1964 Zb.) v ustanovení § 438, ako aj Zákonník práce (zákon č. 65/1965 Zb., ktorého úplné znenie so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 55/1975 Zb.) v ustanovení § 179 ods. 5 poznajú súčasnú zodpovednosť viacerých osôb za škodu. Zákonník práce v ustanovení § 201 ods. 1 sa zmieňuje aj o vzťahu, ktorého účastníkmi sú poškodený, organizácia zodpovedná podľa Zákonníka práce a škodca zodpovedný podľa Občianskeho zákonníka. Už v rozhodnutí uverejnenom pod č. 3/1969 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR bolo vyslovené, že zodpovednosť jedného subjektu nevylučuje zodpovednosť subjektu druhého, a to ani keď každá z týchto zodpovedností je vybudovaná na inom princípe: zodpovednosť občianskoprávna na princípe zavinenia a zodpovednosť pracovnoprávna na princípe zodpovednosti, pri ktorom otázka zavinenia alebo protiprávnosti na strane organizácie nie je rozhodujúca.

Z uvedeného vyplýva, že sama existencia nároku poškodeného voči organizácii nijako nevylučuje nárok poškodeného voči subjektu zodpovednému podľa Občianskeho zákonníka. Obidva tieto nároky popri sebe obstoja a poškodený ich môže uplatniť voči tomu zodpovednému subjektu, ktorý si sám vyberie.

Ani uplatnenie nároku voči jednému zo zodpovedných subjektov však nevylučuje uplatnenie nároku na náhradu tej istej škody voči druhému zodpovednému subjektu. To nevylučuje ani ustanovenie § 201 ods. 1 Zák. práce, na ktoré poukazuje sťažnosť pre porušenie zákona. Z uvedeného ustanovenia vyplýva iba to, že organizácia, ktorá nahradila poškodenému škodu, má nárok na náhradu škody voči tomu, kto poškodenému za takúto škodu zodpovedá podľa Občianskeho zákonníka. Nárok poškodeného voči škodcovi teda nezaniká už tým, že poškodený uplatnil nárok voči organizácii, ale až tým, že organizácia tento nárok uspokojila, a až od okamihu, keď organizácia nahradila škodu poškodenému, vzniká jej nárok voči škodcovi. Nemôže teda dôjsť k situácii, že by škodca súčasne zodpovedal aj poškodenému aj organizácii. Nemôže však dôjsť ani k prípadu, že by poškodený mohol plnenie, ktoré prijal od organizácie, úspešne požadovať ešte od škodcu alebo naopak. Prijatím

plnenia od ktoréhokoľvek zo zodpovedných subjektov totiž dochádza k uspokojeniu nároku poškodeného na náhradu škody a teda k zániku jeho nároku.

Kým nie je nárok na náhradu škody uspokojený jedným alebo druhým zodpovedným subjektom, zostávajú obidva zodpovedné; voči každému z nich možno nárok uplatniť, voči každému z nich možno nárok aj priznať a priznaný nárok možno aj na každom z nich vymáhať.

Vylúčením súčasne existencie a súčasnej uplatniteľnosti nárokov voči obidvom zodpovedným by sa zmenšila nežiadúcim spôsobom a bez normatívneho podkladu ochrana poškodeného, ktorý má záujem na tom, aby sa jeho nárok voči žiadnemu zo zodpovedných prípadne nepremlčal, aby voči obidvom zodpovedným dosiahol vykonateľné rozhodnutie a mal tak zabezpečené, že bude môcť dosiahnuť uspokojenie svojho nároku od toho zo zodpovedných subjektov, od ktorého dosiahne uspokojenie rýchlejšie, jednoduchšie a istejšie. Ide teda o nároky, ktoré možno (z hľadiska procesnej ekonomiky a z hľadiska ochrany poškodeného pred eventuálnym nebezpečenstvom premlčania) uplatniť v jednom súdnom konaní.

Zostáva otázka, či v prípade súčasného uplatnenia obidvoch týchto nárokov a v prípade ich priznania možno vysloviť medzi obidvoma zodpovednými subjektami solidaritu ich záväzku.

Pretože ide o jediný nárok, ktorý síce možno vymáhať na obidvoch zodpovedných subjektoch, vymôcť ho však možno iba raz, treba to vyjadriť v rozhodnutí, ktorým súd obidva subjekty zaväzuje. To, že záväzok nahradiť škodu má byť splnený iba raz a že každý zo zodpovedných subjektov má možnosť si započítať to, čo druhý už plnil, je síce typické pre vzťah medzi dlžníkmi, pravdaže samo osebe ešte vzťah solidarity nezakladá. Ak sa totiž považuje pre solidaritu dlžníkov ako typické, že solidárni dlžníci majú voči sebe vzájomné právo podľa ustanovenia § 74 ods. 3 O. z., totiž právo postihu, nemožno vzťah medzi organizáciou zodpovednou podľa Zákonníka práce a medzi škodcom zodpovedným podľa Občianskeho zákonníka a titulu zavinenia považovať za vzťah solidarity dlžníkov. Zatiaľ čo organizácia, ktorá uspokojila poškodeného, má podľa ustanovenia § 201 Zák. práce nárok voči škodcovi zodpovednému podľa Občianskeho zákonníka, nemá škodca, ktorý uspokojil poškodeného, obdobné právo voči organizácii.

Priečilo by sa aj všeobecnému ponímaniu zodpovednosti za zavinenie, keby takto zodpovedná osoba mohla presunúť hmotné dôsledky svojej zodpovednosti na toho, kto zodpovedá nie na základe zavinenia, ale z titulu objektívnej zodpovednosti vytvorenej výlučne na ochranu poškodeného.

Nemožno preto dať za pravdu názoru, že súd v tejto veci nemal vyhovieť žalobe voči oboj žalovaným. Treba však vyhovieť podanej sťažnosti pre porušenie zákona, pokiaľ napáda to, súd vyslovil u oboch žalovaných solidaritu ich záväzku, prípadne že súd prvého stupňa zaviazal žalovaných solidárne a odvolací súd toto pochybenie neodstránil, ale nahradil výraz „solidárne“ nejasným výrazom „spoločne“. Keby totiž výraz „spoločne“ neznamenal „spoločne a nerozdielne“, znamenal by v zmysle ustanovenia § 74 ods. 1 O. z., že každý zo žalovaných je povinný plniť iba polovicu žalobcovho nároku, čo súd zrejme nezamýšľal.

Právnej úprave zodpovednosti organizácie voči pracovníkovi podľa Zákonníka práce zodpovedá, aby organizácia zodpovedala za celú vzniknutú škodu, a práve tak zodpovedá aj princípu zodpovednosti za škodu vzniknutú úmyselným a výlučným zavinením škodcu, aby škodca zodpovedal za vzniknutú škodu v celom rozsahu.

Mali byť teda žalovaní zaviazaní na náhradu škody obdobne ako to už bolo uvedené v stanovisku uverejnenom pod č. 2/1975 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk, totiž tak, že „plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného“.

To však súd prvého stupňa neurobil a odvolací súd toto pochybenie neodstránil. Odvolací súd porušil teda svojím rozsudkom zákon v ustanoveniach § 153 ods. 1 a § 211 O. s. p. v súvislosti s ustanoveniami § 179 ods. 5 Zák. práce a § 420 ods. 1, § 438 a § 74 O. z.

- 1) zákona č. 65/1969 Zb. (ktorého úplné znenie so zmenami a doplnkami bolo vyhlásené pod č. 55/1975 Zb.)
- 2) zákona č. 40/1964 Zb.
- 3) Pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 3/1969 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR.
- 4) Porov. stanovisko uverejnené pod č. 2/1975 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.